

Wyrok z dnia 3 lipca 2000 r.

II UKN 628/99

1. Nie ma potrzeby ustalania przyczyn powstania szkody, jej rozmiaru i daty powstania, jeżeli pozwany nie jest biernie legitymowany w sprawie o naprawienie szkody powstałej wskutek choroby zawodowej.

2. Przepis art. 194 KPC nie nakłada na sąd obowiązku przeprowadzenia dochodzenia w celu ustalenia osoby, przeciwko której powód powinien kierować swoje roszczenia.

Przewodniczący SSN Teresa Romer, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Jadwiga Skibińska-Adamowicz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 3 lipca 2000 r. na posiedzeniu niejawnym sprawy z powództwa Adama O. przeciwko: 1) Polskiej Akademii Nauk w W., 2) Przedsiębiorstwu Przemysłowo-Usługowo-Handlowemu „S.” Spółce z o.o. o odszkodowanie, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 26 sierpnia 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Powód Adam O. wnosił o zasądzenie od pozwanych Polskiej Akademii Nauk w W. i Przedsiębiorstwa Przemysłowo Handlowego „S.” Spółce z o. o. w B. odszkodowania w kwocie 6. 352 zł z tytułu uszczerbku na zdrowiu odniesionego w wyniku choroby zawodowej.

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa podnosząc zarzut braku po ich stronie legitymacji biernej.

Wyrokiem z dnia 4 marca 1999 r. [...] Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Białymstoku oddalił powództwo. Sąd ustalił, że w okresie od 2 stycznia 1974 r. do 29 lipca 1991 r. powód pracował w Przedsiębiorstwie Doświadczalno-Produkcyjnym „S.” PAN w B. w warunkach narażających go na chorobę układu oddechowego. W dniu 25 marca

1998 r. stwierdzono u niego chorobę zawodową w postaci astmy oskrzelowej a rozmiar uszczerbku na zdrowiu z tego tytułu wynosi 25%. Zakład pracy powoda działał jako przedsiębiorstwo państwowe na podstawie ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. Nr 24, poz. 122 ze zm.). W 1991 r organ założycielski – Polska Akademia Nauk – postawił przedsiębiorstwo w stan likwidacji i z dniem 9 grudnia 1992 r. przedsiębiorstwo zostało wykreślone z rejestru przedsiębiorstw państwowych. Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „S.” Spółka z o. o. nie jest następcą prawnym zlikwidowanego przedsiębiorstwa, gdyż na podstawie umów cywilnych zawartych z Polską Akademią Nauk przejęło jedynie serwis gwarancyjny i pogwarancyjny wyprodukowanej aparatury oraz archiwum. Jako spółka prawa handlowego, w którym udziały ma Polska Akademia Nauk, przedsiębiorstwo to nie powstało w wyniku przekształcenia likwidowanego przedsiębiorstwa państwowego lecz jedynie przyjęło nazwę „S.”. Obaj pozwani nie są następcami prawnymi zakładu pracy powoda i nie odpowiadają za jego zobowiązania.

Od tego wyroku wniósł apelację powód, zarzucając, że wobec braku następcy prawnego zakładu pracy powoda jego zobowiązania powinien przejąć Skarb Państwa.

Wyrokiem z dnia 26 sierpnia 1999 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku oddalił apelację. Po uzupełnieniu postępowania dowodowego Sąd Okręgowy ustalił, że umowy o pracę między przedsiębiorstwem państwowym w likwidacji a pracownikami tego przedsiębiorstwa zostały rozwiązane przez likwidatora do końca 1991 r. Nie było zatem przejęcia zakładu pracy w rozumieniu art. 23¹ Kodeksu pracy. Zarzut, że za zobowiązania zlikwidowanego przedsiębiorstwa odpowiada Skarb Państwa nie mógł być uwzględniony, ponieważ Sąd rozpoznawał sprawę jedynie w stosunku do pozwanych, a wyrok oddalający powództwo nie zamyka powodowi drogi do dochodzenia roszczeń w stosunku do innych podmiotów.

Od tego wyroku wniósł kasację powód i opierając kasację na podstawie naruszenia przepisów postępowania – art. 385, 378 § 2 i 232 zdanie drugie KPC – wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania. Jednocześnie powód zrzekł się rozprawy na podstawie art. 393⁸ § 3 KPC. W uzasadnieniu kasacji powód podniósł, że oddalenie apelacji zostało dokonane z naruszeniem art. 385 i 378 § 2 KPC, gdyż oba Sądy nie rozpoznały istoty

sprawy. Nie została bowiem ustalona data powstania choroby zawodowej powoda ani nie ustalono warunków w jakich powód wykonywał pracę. Sąd miał obowiązek przeprowadzić dowód z opinii biegłych lekarzy, przy czym na podstawie art. 232 zdanie drugie KPC dowód ten powinien być dopuszczony z urzędu. Ustalenie daty powstania choroby zawodowej mogłoby umożliwić powodowi dochodzenie roszczeń od Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, co sugerował w apelacji zarzutem o odpowiedzialności Skarbu Państwa. Gdyby okazało się, że choroba zawodowa powstała w czasie zatrudnienia w zlikwidowanym przedsiębiorstwie, istniałyby podstawy do wezwania w charakterze pozwanego na podstawie art. 194 § 1 i 3 oraz 477 KPC Wojewódzkiego Urzędu Pracy. Ponadto Sąd Okręgowy nie ustalił, czy zasady, na jakich powstała Spółka „S.”, nie zmierzały do uchylecia się od zobowiązań przedsiębiorstwa państwowego, a także nie ustosunkował się do faktu, że Polska Akademia Nauk przejęła środki pozostałe po likwidacji przedsiębiorstwa.

Wobec zrzeczenia się powoda przeprowadzenia rozprawy i niezgłoszenia przez pozwanych w terminie wniosku o przeprowadzenie rozprawy, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393⁸ KPC rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym i zważył co następuje.

Nie jest uzasadniony zarzut, że nie została rozpoznana istota sprawy. Dochodząc odszkodowania powód powinien wykazać powstanie szkody oraz wskazać osobę zobowiązaną do jej naprawienia. Ponieważ wskazani przez powoda pozwani podnieśli zarzut braku po ich stronie legitymacji biernej, Sąd miał obowiązek w pierwszej kolejności rozpoznać ten zarzut. Jeżeli zostanie ustalony brak legitymacji biernej po stronie pozwanej, która nie jest osobą zobowiązaną do naprawienia szkody wyrządzonej chorobą zawodową, nie ma potrzeby ustalania przyczyn powstania szkody, jej rozmiaru i daty jej powstania. Sąd nie jest uprawniony do czynienia ustaleń faktycznych na użytek ewentualnego innego postępowania, zwłaszcza że ustalenia te nie są w innym postępowaniu wiążące. Nie było zatem potrzeby przeprowadzenia z urzędu dowodu z opinii biegłego lekarza na podstawie art. 232 zdanie drugie KPC. Rozpoznając apelację Sąd Okręgowy zastosował ten przepis, przeprowadzając dowód na istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności. W wyniku postępowania dowodowego okazało się, że pozwana Spółka „S.” nie przejęła zakładu pracy w rozumieniu art. 23¹ Kodeksu pracy, gdyż nie przejęła pracowników. Nie była także nabywcą przedsiębiorstwa, odpowiedzialnym za jego zobowiązania na podstawie art. 526 KC, ponieważ nie nabyła w całości przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 55¹ KC, a

jedynie jego składniki. Zgodnie z art. 18^a ust. 1 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1991 r. Nr 18, poz. 80 ze zm.) zaspokajanie roszczeń wierzycieli następuje w trakcie postępowania likwidacyjnego ze środków uzyskanych z zadysponowania składników przedsiębiorstwa. Po wykreśleniu przedsiębiorstwa z rejestru nie ma podmiotu zobowiązanego do zaspokajania tych roszczeń. Ustawa nie nakłada takiego obowiązku na organ założycielski niezależnie od tego, czy po likwidacji pozostał jakiś majątek czy też nie.

Powołany w uzasadnieniu kasacji przepis art. 194 § 1 KPC stanowi, że jeżeli okaże się, że powództwo nie zostało wniesione przeciwko osobie, która powinna być w sprawie stroną pozwaną, sąd na wniosek powoda lub pozwanego wezwie tę osobę do wzięcia udziału w sprawie. Na podstawie art. 477 KPC wezwanie takie w sprawach z powództwa pracownika może być dokonane z urzędu. Jednakże z mocy art. 391 KPC przepisy te nie mają zastosowania w postępowaniu apelacyjnym. Wniosek o wezwanie do udziału w sprawie innego podmiotu zamiast lub obok pozwanych powód powinien zgłosić w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji. Zarzut, że Sąd ten powinien dokonać wezwania z urzędu nie został sprecyzowany w apelacji. Powód powołał się jedynie ogólnikowo na odpowiedzialność Skarbu Państwa, nie wskazując jednostki organizacyjnej, która - jego zdaniem - powinna być stroną pozwaną. Przepis art. 194 KPC zamieszczony jest w rozdziale regulującym wymogi, którym powinien odpowiadać pozew i zasady postępowania po jego wniesieniu. Przepis ten ma zastosowanie, gdy z treści pozwu wynika, że inna osoba powinna występować w sprawie jako strona pozwana. Omawiany przepis nie nakłada na sąd obowiązku przeprowadzenia dochodzenia w celu ustalenia osoby, przeciwko której powód powinien kierować swoje roszczenia. Obowiązek taki nie wynika także z treści art. 468 § 1 KPC, regulującego postępowanie wyjaśniające w sprawach z zakresu prawa pracy. W tych warunkach Sąd Okręgowy nie miał podstaw do uznania, że nastąpiło uchybienie w zakresie stosowania omawianych przepisów i słusznie stwierdził, że roszczeń przeciwko innemu podmiotowi powód może dochodzić w innym postępowaniu.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy w oparciu o przepis art. 393¹² KPC oddalił kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.

=====